

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas III. De primis qualitatibus, elementisq[ue] in particulari.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

INSTABIS. Humiditas & siccitas non sunt activæ qualitates, quia corpora humida non aliter humectant nisi seipsa applicando, effectivè autem nihil producant.

RESPONDETUR. Cum supponatur quodvis elementum posse transmutari in aliud, debent etiam illorum qualitates esse activæ, quomodo enim aer transmutaretur in ignem, cum utrumque corpus sit calidum, si humiditas & siccitas activæ non sunt. quarti item Meter. sum. 2. cap. 3. siccitati coagulatio tribuitur, quod est quoddam agere. Rursus humiditas & siccitas refractæ concurrunt ad alterationem, alteratio autem non fit sine mutua actione. Accedit experientia, quam adducit Oviedo: Quod scilicet si humectetur terra, etsi ponatur supra illam vitrum, vitroque supponatur corpus humiditatis capax, humectabitur magis versus illam partem viciniorem, agit ergo tunc humiditas. Res etiam sicca in locis humido si ponantur, putrescunt. Glaciès item si imponatur in aquam frigidam, dissolvitur, quamvis tardius, quam dissolutio nem non aliud producit, quam humiditas aquæ. Quamvis autem Aristoteles humiditatem & siccitatem appellat passivas qualitates, hoc dicit Aristoteles ad significandum quod non sint ita activæ ac calor & frigus. Quando autem Maurus dicit quæstione 37. ex eo humiditatem & siccitatem esse qualitates non activas, quia definiuntur per quoddam pati, nempe facile terminari proprio termino, vel alieno, id etiam non convincit, nam licet per ordinem ad terminari habeant se passivè, nego tamen his, quibus competit habere se passivè in ordine ad terminari, non convenire actionem, præcipuè cum ipsum posse facile terminari, accipi debeat secundum dicta, pro activo terminari.

In forma argumento allato negatur antecedens, propter experientiam ex Oviedo. Deinde transito illo negatur consequentia. Quia potest humiditas vel habere debilem spheram, vel esse alligata in suo modo agendi ad contrarium objecti.

ADDO. Quamvis hæ qualitates non essent activæ, posset aliunde probari illorum positivitas; ex ipsa sensuum experientia, discer nit enim sensus inter frigus quale habetur in ferro, & aqua, ab humiditate solius aquæ. Et quamvis humiditas non principiet dolorem, nego quod non moveat sensum; quod autem dicit Ariaga, hominem in se non sentire siccitatem, non probat, quod illa non sit qualitas positiva, quia calor debitus temperamento non sentitur per multos, & tamen est qualitas positiva.

DICES secundò. Ab aqua non potest separari sua humiditas, in corrupta aqua.

RESPONDETUR. Ipsum hoc, quod ostendit nobis fides, in calice consecrato, docet hu-

miditatem immixtæ illic aquæ separari divinitus ab aqua, adeoque illi non identificari. Rursus quantitas separari non potest à subiecto naturaliter, & tamen est positiva qualitas; inseparabilitatem autem illam facit ipsa exigentia formæ substantialis sibi relictæ.

DICES tertio. Sicca humidis applicata, & humida siccis, nihil longo tempore operantur, quod patet in vitro; quia nec humiditas humectat vitrum, nec vitrum exsiccat humiditatem.

RESPONDETUR. Procedere id ex debilitate virium, non autem ex impotentia simpliciter agendi, nam etiam lux est qualitas positiva, quamvis non possit irradiare per opacum, sufficitque quod agat per diaphanum.

DIFFICULTAS III.

De primis qualitatibus elementisque in particulari.

Discurretur hic de debita combinatione qualitatum singulis elementis; Sed prius hoc quaeritur: An debeat utraque qualitas, convenire in summo, an alterutra non nisi poni potest? Si attendatur ad experientiam sensuum, certum est, in unoquoque elemento, dari unam qualitatem quam magis experiamur. Et ita est prædominium in igne caloris, deducimusque ignem in se, vel in aliquo sui, esse alicubi, quia res calet, non autem quia sicca est. Sentimus in terra prædominium siccitatis, &c. Videturque idem & ratio suadere: quia si potest consistere ratio elementi, non nisi cum una qualitate in summo, & cum altera non nisi in excellenti, asserendum id est. Ratio, quia sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sic nec gradus qualitatum. Rursus si utraque qualitas in summo conveniret, non esset ratio cur aer & terra distinguantur. Utrique enim siccitas & humiditas conveniret. Cæterum nihil in hoc certi posse determinari, idque vel ex eo, quod absolute loquendo, possibile sit elementum cum qualitate utraque in summo; vel cum qualitate non nisi una in summo. Quod autem illæ qualitates etiam in diversis elementis sint ejusdem speciei, probat negativum argumentum. Non sunt multiplicanda entia, nulla etiam experientia, quæ ostendat diversitatem. Sed ad titulum accedendo. *Sic*

Punctum Difficultatis 1.

Quam combinationem primarum qualitatum, habeat ignis.

DICENDUM est: Ignem esse calidum & siccum. Quod ignis sit calidus, experientia ostendit.

dit. quod autem sit siccus, probandum venit contra Cabzum, qui docet ignem non esse siccum in excellenti, sed humidum. Quod

PROBATUR primò à Recetiori Suarez, si ignis esset humidus, humectaret, sed ignis non humectat, immo exsiccatur, quis enim unquam expertus est se ab igne humectari, & pluvia humectatæ vestes, ad ignem suspenduntur.

RESPONDERI posset pro Cabzo: Nempe ignem, formaliter non esse siccum, sed formaliter humidum, quantumvis effectivè sit siccus; Sic Sol formaliter non est calidus, licet effectivè calefaciat, quod autem dicit ille, sicut frigus effectivè non potest producere calorem, & è converso, ita nec ab humiditate posse produci siccitatem, id etiam non convincit, certe enim Sol non est calidus in se, & tamen producit calorem, cur ergo simile non continget humiditati respectu siccitatis. Dicit etiam potest ex eo à frigore non produci calorem, quia non habet aliam additam virtutem, cui effectivè respondere possit calor, habet autem humiditas ignis additum calorem, cui potest respondere siccitas; quamvis humiditatem sibi determinet tanquam bonum suum, & ignis & aqua.

PROBARI solet secundo. Quia experimur ignem calidum esse & siccum.

RESPONDETUR. Difficile hanc experientiam posse ostendi; nam maximè exploraret illam tactus, sed ille præoccupatur, excessivè movente sensum calorem.

PROBATUR Tertiò ex Negativo Principio. Quia scilicet ex una parte experimur ab igne causari siccitatem, ex altera parte nullum est fundamentum, quod causetur semper nonnisi per accidens à calore, & quod non habeat ullam sui causam univocam, præcipuè instrumentalem ut vocant.

Negue valet si dicas; sufficere quod siccitas in terra posita, sit principium univocum, quia cum siccitas ordinariè non nisi ab igne causetur, ei potius, tanquam ordinario causativo, tribuenda erit.

ADDO. Non sufficit in igne ponere solum calorem, qui sit effectivè calor, sed ponitur verè formaliter calor. Ergo si nihil obest poni etiam debet formaliter siccitas, & sicut calorem ignis benè colligim⁹ ex eo, quia producit calorem, & nihil obest; ita ex eo, quia producit siccitatem, colligetur siccitas, & nihil obest.

Cæterum si nomine humiditatis veniat liquiditas, ut ita dicam quædam, secundum quam partes ejus continuantur, sinuantque sese talis liquiditas tribuenda est igni. Ratio: quia videntur sinuare sese ignem, & hoc, in aliud principium commodius referri non potest, quam in liquiditatem. Deinde: quia ignis quando liquiditatem in aliquo subiecto alias jam sibi apto, servare nō potest, subiectum illud deferit nec in aliud agit. Et ita ignis ex cinere evanescit, quod non

in aliud principium commodius referri potest, quam quia liquiditatem deposcit ignis.

DICES cum Cabzo. Humidum est, quod proprio Terminò difficile, alieno autem se habet ignis.

RESPONDET Recentior Suarez, ignem non esse facile alienā figurā terminabilem, sed contra illam indignari, unde etiam tentat quoscutique cancellos infringere. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Quia idem dici posset de aqua, quia & hæc aggeres subruit.

RESPONDETUR. Esse quidem similem liquiditatem illā ignis, & humiditatem in aliquo, sed in hoc dissimulantur: quia ignis natura sua non defluit ad latera continetis, secus humiditas. Ut apparet in manifestè humido, quod est aqua.

INSTAT idem. Illa qualitas est alicui naturæ propria, sine qua qualitate, illa natura, nec produci nec conservari potest. Jam autem ignis, nec produci nec conservari potest sine aliquo humore, hinc cinis non est capax formæ ignis.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc prædictam assertam liquiditatem.

Punctum Difficultatis 2.

Quæ Combinatio Aquæ.

COMMUNIS sententia tribuit aquæ humiditatem in excellenti, frigiditatem in summo. Arriaga tribuit aquæ humiditatem in summo, frigiditatem in excellenti.

Pro Frigiditate Aquæ nonnisi in excellenti.

Primum Argumentum format Arriaga. Quia si illi conveniret summum, frigus congelaretur.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Quia congelatio illa non tantum in frigus sed & in alia alumini similia, & salnitaria referri debet. Unde etiam artificiosè fieri solet glacies, temporeque æstatis in aliis puteis vel fontibus non congelascit Aqua, quamvis sit longè frigidior præ ea, quæ in hyeme coalescit.

Secundum Argumentum. Glacies est frigidior aqua, Ergo aqua non est in summo frigida.

RESPONDETUR. Glaciem esse magis frigidam, secundum materiales agendi conditiones, hoc est ratione majoris condensationis, ut etiam magis urit ferrum candens quam ignis.

Pro frigiditate aquæ in summo.

Prima Ratio est. Quia aqua contraria igni est, & illum extinguit, Ergo debet habere frigus in summo.

RESPONDETUR. Illum extingui non ratione frigoris, sed ratione inepti pabuli ad ignem concipiendum, unde & cineribus bene extinguitur: Aqua item calidissima: extinguit ignem, frigidissimum autem oleum non extinguit, quia est aptum pabulum igni. Ergo non

ex eo, quia aqua extinguit ignem, inferri præcise potest, quod aqua sit frigida in summo; non nego tamen quod etiam juvet ad extinctionem humiditas.

Secunda RATIO est hæc: Quia nullum aliud elementum recuperat, ita cito suum frigus atque aqua.

RESPONDETUR. Nullum etiam elementum tamdiu & tam fortiter retinet suam humiditatem ac aqua, cur ergo non dicetur in summo humida, utpote minus vincibilis, & unice retineri solita, & est magis activa humiditas, nam qui imponit manum exemplo madefit non exemplo frigefit. Quod autem aqua facilius præ alio elemento recuperet suum frigus, id fit beneficio humiditatis tantæ, eo enim quia non est sicca, non ita viscosæ, peregrina & adventitia retinet eaque contraria. Unde etiam valde siccum ferrum si igniatur, difficile remittit calorem, ob contrarium principium, siccitatem.

Tertia RATIO. Quia animalia aquatilia sunt fluidiora, & ut plurimum exsanguia, aut valde parum sanguinis habentia, ideo oportuit illis dari ad habitandum elementum omnium frigidissimum.

RESPONDERI posset. Si conditio elementum pensanda sit ex conditione animalium, quæ illud inhabitant, sequeretur, quod terra deberet esse calida, quia eam inhabitant animalia calida, imò eo ipso quia frigidi sunt pisces, debuit illis ad habitandum dari elementum non maxime frigidum, ne magnus excessus foret nocivus, experimurque maria non esse frigida, imò pluribus exhalationibus calidis scatentia, quæ etiam per multos falsedinem causat.

Quarta RATIO est. Quia tempore æstatis aqua in puteis intendit frigus.

RESPONDERI potest. Si ex conditione puteorum, pensanda esset natura aquæ, dicendum foret illam esse calidam, quia tempore hyemis est calida, quod si calorem illum referas in adventitias qualitates, idem dic in præsentia. Deinde nego ad istam intensionem non sufficere excellentiam frigoris, nam summa intensionem non patiuntur, sed solum excellentia.

Contra frigiditatem aquæ in summo.

Primum Argumentum est: Quia aqua generatur ex calido, pluvia enim fit ex vaporibus calidis, vi caloris levibus effectis, & sursum ascendentibus. Ergo & ipsa aqua calida est.

RESPONDETUR huic objectioni: pluviam fieri per frigus mediæ regionis aëreæ, in qua de vaporibus calidioribus, illuc elatis, ibique frigidatis & densatis, concresecunt aquæ pluviales, quod quidem non est propriè & substantialiter generari aquas ex vaporibus calidis, sed est solum vapores calidos, qui sunt substantialiter, a-

qua, indebitè se habens, recuperare connaturale suum frigus, & suam nativam humiditatem sine quibus, substantiæ aquæ, non tribuitur denominatio aquæ, aut pluvie, sed vaporum.

Quia verò contra hanc responsionem objici potuisset, quod scilicet vapores ex illis ascendentibus & in opercula impingentes, calore generantur.

RESPONDET idem calore, non verti vapores substantialiter in aquam, sed cum sint substantialiter aqua rarior, solum conantes sursum evadere comprimuntur ex iisque confluit aqua.

Referri id posset etiam in hoc principium quod vaporæ illi natura suâ redeant ad pristinum frigus & quando derisuntur decidunt in terram hocque est ipsum pluvie. Quæ responsio non recurrit ad hoc quasi ab aëre frigeant illi vapores.

Secundum Argumentum. Quia aqua excessu caloris non corrumpitur sed fit vapor, qui adhuc est substantialiter aqua, excessu autem frigoris corrumpitur, vertitur enim in glaciem, ergo apparet non esse illam in summo frigidam.

RESPONDERI potest. Vapores cum sint substantialiter aqua, hinc non debet dici quod corrupta aqua in illos resolvatur, sed tantum quod secernantur calore, & attenuentur raritate inducta, consequanturque levitatem vi cuius assurgunt; glaciæ etiam non est corruptio aquæ, nec est acquisitio majoris frigoris, sed spirituum aluminis & salnitri. *Sed ad difficultatem descendendo,*

ASSERO 1. Nullam esse rationem à priori, quæ convincat, potius frigiditatem, quam humiditatem in summo convenire aquæ.

RATIO Asserti, solutio argumentorum supra relata.

ASSERO 2. Attendendo ad experientiam sensuum, potius tribui debet aquæ humiditas in summo. Tum quia nullum aliud est elementum ita humidum. Tum quia frigus etiam in aliis experimur, non minus quam in aqua, nullibi autem experimur tantam humiditatem. Tum quia & resistentia humiditatis & activitas major est in aqua, videturque strictius semper illam sibi vincere, quam frigiditatem: Ergo illa potius poni deberet in summo.

ASSERO 3. Ex dictis supra, hoc ipsum adhuc certo non constare, quia posset hoc non in rationem summitatis gradus, sed in conditionem qualitatis & subiecti referri.

Punctum Difficultatis 3.

Quæ combinatio aeri debita est terræ?

Quod

Quod ad aerem attinet.

Pro frigiditate aeris.

Primum Argumentum est ex Hurtado. Quia non est alia qualitas, quæ ei tribuatur in summo.

RESPONDETUR Negando; ex dicendis infra, antecedens.

Secundum Argumentum. Aer in media regione, in qua expeditior est ab omnibus contrariis, est valde frigidus, ut patet, conscendenti montes altissimos. Unde etiam in illis servari potest nix continuò.

RESPONDETUR huic rationi recentior Suarez. ab extrinseco illic frigiditatem provenire, nempe à spiritibus frigidissimis, sive illi vapores sint, sive spiritus. Contra arguit Ariaga: Aerem secundæ regionis esse serenissimum, consequenter illis exhalationibus vacuum, non ergo in illas frigus rejici debet. Deinde illæ exhalationes vel sunt calidæ vel frigidæ, si calidæ, Ergo debent potius augere calorem, non possuntque per antipéristasim intendi, quia non habent contrarium circum obstitens, cum & illæ sint calidæ, & aer calidus; Si sunt frigidæ, quod id probabis, non petendo principium.

RESPONDERI potest secundò. Frigiditatem illam referendam esse in vapores, qui quia non sunt multum terrei, nec multum humidi serenitatem non impediunt, & sicut quando sunt frigidissimi venti, potest esse serenitas, Ergo & de aere idem dicendum, illos autem esse frigidos à posteriori ostenditur ex illo frigore aeris, qui cæteroqui probatur ab oppositis esse calidissimus. Non est etiam universale, quòd in altissimis montibus nives reperiuntur, experientiaque docet ningere interdum sub altissimis montibus, serenitate supramanente, & sicut cum pluvie debet in æstate, ab impendentibus nubibus fugiunt calidæ exhalationes, faciuntque aerem magis calidum, sic vicissim, dum frigidæ fugiunt superficiem terræ calefactam, faciunt aerem frigidum.

RESPONDERI potest tertio. Non constare quanta elevatio sit necessaria ad hoc, ut censeatur aer esse in æqualitate, statu, & conditione sibi proportionata. Hinc quamvis concedatur altissimos montes habere frigidiores aerem, non sequetur jam, quòd eo casu sit in statu sibi debito; Et certè vel in illis montibus sunt nives, & venti, vel non: si sunt nives, nec contra calorem, nec pro frigore aeris, certo urgeri potest. Nam defectus caloris in nives, positio frigoris in eandem referri debet. Quod si desunt nives & venti, ad situm tamen frigis, dicitur cum Conimbricensibus, mediam regionem aeris à DEO creatam esse frigidam, contra quidem inclinationem aeris, sed ita deposcente ordine universi. Nisi hæc doctrina videatur ad placitum adferri.

Tertium Argumentum est quo utitur Ariaga, quia aer ubicunque ab agentibus extrinsecis

validis liber est, statim frigidus est, & ita in nocte semper est frigidior. Loca item æstate clausa, frigidiora sunt, partes item Septentrionales, frigidiores Meridionalibus.

RESPONDERI potuisset huic difficultati, quia cubicula hyeme sunt calida, ad quæ venti non permeant. Ergo etiam inferri poterit ex eadem instantia calor aeris. Ut id solvat Ariaga, dicit id referri posse, quia agentia frigida multum illic operari non possunt. Sed similiter dici posset calidum esse aerem, si adsunt repulsiva agentium frigidiores. Unde dici posset noctu aerem frigidum esse, quia cum in regione infima non sit purus, sed mistus multis vaporibus, qui ipsi fugiunt activitatem Solis, & illo abscedente frigeant.

Quartum Argumentum ejusdem est. Aer motus flabello refrigerat, Ergo natura sua est frigidus. Nam motus in rebus calidis excitat calorem, frigus verò in frigidis.

RESPONDETUR. Aerem istius infimæ regionis, frigidis vaporibus esse plenum, & hos impactos faciei refrigerationem illam adferre, & sicut ex foliis, quæ ignito carboni materiam suppeditant, illumque fomentant, non rectè colligitur calor aeris, ita nec rectè colligitur ex flabello frigus.

Quintum Argumentum ejusdem est. Quando homo patitur colicam, aer intus inclusus, naturalis sua frigiditate hominem vexat, tantumque rerum calidarum applicatione ei mederi possumus.

RESPONDETUR. Negari posse quòd aer aliquis corpus intret, quam is, qui respiratione trahitur, hic autem nonnisi calefactus immittitur, concessio autem quòd etiam alius aer immittatur, facile negari potest illum etià permeando non calefieri, sed posito etiam, quòd revera aer tunc frigidus noceret, frigiditas ejus in misturas referri potest. Causa etiam doloris colici, etiam in calorem rejici potest, nempe in spirituum calidorum copiam, qui vexant intus quaruntque locum quæ evadant, hinc ei dolori, non aliter mederi possumus, quam laxando poros, quibus laxatis, exeunt illi spiritus.

Sextum Argumentum est. Quia observatum est à multis, diabolum in corporibus aereis assumptis, non posse tantum calorem efficere, quantus est hominis, quod falsum esset, si aer esset summè calidus.

RESPONDETUR. Hoc argumentum utrumque probare, nam probat aerem esse calidum & frigidum, calidum quidem, quia corpora illa sentiuntur calida, quamvis non eo temperamento quo humana, frigidum autem, quia non accedunt ad calorem humanum. Addit recentior Suarez, diabolum esse potius sollicitum de externa figura, non autem de calore, fortè etiam Deus ob suæ providentiæ fines ordinavit, ut illa differentia in corporibus appareat.

† (G) 3

Septi-

Septimum ARGUMENTUM est. Quia juxta cœlum lunæ, est ignis elementatis, Ergo necessarium fuit, ut nimius illius calor, temperaretur aëre frigido.

RESPONDETUR. Hoc argumentum potius probare, debuisse illic poni elementum calidum, ne posito frigido, pugnarent inter se. Quod si dicas illum ignem non esse inibi activum, cur ergo poni jam debebit elementum, quod temperet calorem illius, sua frigiditate.

Pro caliditate Aëris.

Primum ARGUMENTUM Commune est. Possibilis est combinatio humiditatis & caloris. Ergo datur. In nullo autem elemento poni debet nisi in aëre.

RESPONDETUR. Non secundum omnes possibiles combinationes, est numerus elementorum & constitutio; de quo supra.

Secundum ARGUMENTUM est ex recentiori Suarez per experientias.

Prima Experientia est; quia res calore attenuata, in aërem resolvuntur, ut patet in aqua, quæ in lebe, dum igne calefit, minuitur.

RESPONDETUR. Experientiam non convincere: quia res calore attenuata, interdum resolvuntur etiam in aquam, quæ est frigida.

Secunda Experientia est, quia ea quæ sunt magis aërea, sunt etiam magis calida, ut mel, oleum.

RESPONDETUR. Etiam illum calorem, in alias misturas & temperamentum referri debere, non in aërem, dici etiam potest, oleum & mel, ignea potius esse, quàm aërea.

Tertium ARGUMENTUM. Levitas est comes signumque caloris. Sedaër est levis. Ergo calidus.

RESPONDETUR. Levitatem hanc pensari vel maxime ex aëre infimæ regionis, qui vel maxime experientia nostræ subest, quem tamen constat multis misturis plenum. Levitas ergo hæc in aliud principium referri posset. Rursus nec aërem, nec ignem, purum misturis habemus, & tamen aër superponit se igni, ut videri est in foliis, à quibus impactus aër, superponit se carbonibus ignitis. Denique levitas illa aëris, non in calorem qui major est in igne, sed in conditionem ipsius corporis, referri posset.

Quartum ARGUMENTUM est. Quia nimio calore, in aërem aqua convertitur, & nusquam frigiditate convertitur in aerem. Ergo calor & non frigiditas humiditatem aeris comitatur. Nulla enim substantia gignitur qualitate opposita, proprio temperamento.

RESPONDETUR. Liquor glacie constrictus, glacie dissoluta non tantum spatium occupat ut ante; cujus ratio reddi potest, quod partes aquæ, frigore in aerem abierint. Quod si dicas frigore excludi non nisi partes aeris, non verò partes aquæ in aerem converti. Idem dicent oppositi. Deinde, quamvis nulla substantia, possit à qualitate opposita proprio temperamento,

per se loquendo gigni; tamen per accedens id contingit: ut dum operculum, calido superpositum, madefit. Et ratio est, quia fieri potest ut partes aliquas ita alteret calor, ut quamvis non sint capaces & gignantur, destruantur tamen in illis forma misti. Jam ergo in elementum aliquod resolvi debent; & quia fieri potest, quod sit res levis, non poterit habere debitas terræ dispositiones; fieri item potest ut non habeat pondus illud requisitum ad aquam, debeatque generatio aëris resultare. Quando autem ad hoc recurritur: Quod si ponatur aër humidus & frigidus, nulla cognatione vicino elemento, scilicet igni, aer sit conjungendus, adeoque turbandum ordinem elementorum, id non convincet; nam negabitur talem ordinem debere poni, diciturque talem esse ordinem elementorum, ut superemineat summè calidum ignis, infra sit summè frigidum aer, tum summè humidum aqua; denique summè siccum terra.

Quintum ARGUMENTUM est. Quia aer in locis humidis & frigidis, putat in terræ cavernis, vertitur in aquam, non aliam ob causam, nisi quia frigus simul cum humore, est dispositio aquæ, non aëri debita. Deinde quia aer & aqua debent habere virtutes, per quas possent agere in se, & pati, exigente id mistorum temperie. Hæc autem ex parte aeris non potest esse alia, quàm calor; & ex parte aquæ frigus.

RESPONDETUR. Quoad primum, illò potius probari aerem esse frigidum; quia elementa symbolas qualitates habentia facilius in se convertuntur; cum ergo in illis locis facile aer convertatur in aquam, quæ est frigida, & ipse debet esse frigidus. Rursus dici potest, quod aer in illis locis hauriat multos vapores, levitati suæ contrarios, commodos gravitati aquæ, in quam etiam solvitur.

Quod attinet ad alterum. Agent adhuc contra se aer & aqua, secundum aliam qualitatem, quia aer agnoscens ipso Ariaga, est siccus; humida aqua.

RESTAT adhuc inquirere. An aer sit humidus, an siccus. Pro siccitate aeris stat Ariaga cum Stoicis. Hoc ut pensetur.

Pro siccitate Aeris.

Primum Argumentum est ex Ariaga; quod non habeat tantam humiditatem aer; quantum aqua, vel hoc ipsum ostendis, quia aqua magis humectat.

RESPONDETUR. Potest humectare quidem magis aqua, & hoc probat, quod sit magis humidus; sed non non sequitur, quod aer non sit humidus, licet non æque ac aqua.

Secundum Argumentum: quia aer nimis humidus convertitur in aquam ut constat experientia. Ergo humor in summo non est proprietas aeris; sed aquæ consequentia probatur: quia nulla forma ejicitur è subiecto, & in aliam convertitur per qualitatem propriam formæ ejectæ.

RESPON-

RESPONDETUR ex dictis, per se id non fieri per accidens tamen id contingere, de quo in simili supra actum.

Tertium Argumentum, aqua non est summè frigida. Ergo est humida. Ergo id aëri non competit.

RESPONDETUR. Quod querendum refert, an saltem in excellenti non sit humidus aër, De antecedenti esse difficultatem supra inuimus.

Pro humiditate Aëris.

Primum Argumentum Oviedo est. Humidum ex Aristotele est illud quod non facile proprio termino, sed alieno terminatur. Hæc definitio præ omnibus elementis competit aëri, facilius enim aër continetur intra telam, valde tenuem quam aqua.

RESPONDETUR. Telam duplici modo posse continere aërem. Primo quod sit valde porosa, ita ut exeunte uno aëre, subintret alius, & sic non potest probari quidquam pro humiditate aëris. Quod si tela non sit porosa, adhuc non probabitur humiditas, ad eum modum, quo non probatur lanæ vel milii humiditas, licet advolvatur lateribus vasis; quodque facilius contineatur aër intra telam, illud exinde proficiscitur, quia non est corpus ita densum aër, atque est aqua.

Secundum Argumentum est. Quia aqua est summè frigida. Ergo tantum aër habet humiditatem in summo.

RESPONDETUR negando in aliorum principis antecedens.

Tertium Argumentum est. Quia eo modo congruè disponuntur elementa, non enim duo contraria, videlicet summè calidum, summè frigidum immediatè collocabuntur, sed medium aliquod constituetur.

RESPONDETUR. Sicut nihil obest, quod in sententia Oviedi, in excellenti sicco, in summo humidum, sic nec oberit ut summè calido, supponatur summè humidum. Rursus dicerent oppositi, quod ille est optimus ordo elementorum, qui est magis proportionatus naturæ eorum, unde non debent naturam talem habere, quia ita collocari debent, sed ideo collocari debent, quia habent talem naturam. Cum ergo aliunde non probetur aërem esse summè humidum, ex collocatione elementorum, nihil discernetur. In sententia etiam Ariagæ medium aliquod ponitur inter duo opposita, quia ignis est calidus & siccus; jam autem aër est siccus & frigidus, ubi ratione qualitatis symbolæ, quæ est siccitas, non ponentur immediatè, & se totis, contraria.

Quartum Argumentum ex Recentiori Suarez. Aqua elementaris, non est magis humida, quam aqua rosacea, vinum, & cætera, & tamen ista non sunt humida in summo, sunt enim mixta.

RESPONDERI potest retorquendo argumentum. Si ponatur vinum in profundo puteo non minus erit frigidum, quam aqua, neque tamen arguitur quod summa frigiditas, non competat aquæ. Ergo nec in præsentī bene arguetur.

Deinde ad objectionem dici potest magis esse siccum vinum, quam aquam puram, est enim vinum mixtura corpus, licet illa siccitas, propter excessum liquiditatis, non appareat.

Quintum Argumentum pro eadem sententia sumi potest. Quia ea quæ in oppositum adducuntur facile solvi possunt. Nam si dicas aërem exsiccare, referri id poterit in exhalationes. Si dicas aërem tempore pluvie reddi humidiorē non redderetur autem si esset in summo humidus dici, poterit reddi tunc aërem magis humidum, hoc est crassius humidum, in quod etiam principium referri potest, cur magis humectet aqua, quam aër. Quia scilicet id densius facit.

Pro hac sententia notat recentior Suarez humiditatem dupliciter spectari posse. Primò activam, & hæc humiditas competit potius aquæ secundo passivam, quæ sita est in minore consistencia; in suo proprio termino, & hæc magis competit aëri, magis enim delabitur & defluit.

Quæ combinatio Aeri debita.

ASSERO 1. Attendendo ad mentē Aristotelis, aërem esse humidum & calidum, expressa est illius autoritas secundo de Generatione, textu vigesimo tertio: *Cum simpliciter inquit quatuor sint: quodque unus est, terra, siquidem siccus potius est quam frigidus, aqua vero frigidus magis quam humidus, aër humidus magis quam calidus, ignis calidus magis quam siccus.*

ASSERO 2. De humiditate aëris, vel ejus siccitate, frigiditate item vel caliditate per experientiam nihil concludi potest.

RATIO est. Quia cum elementa multis sint peregrinis qualitatibus; apud Nos referta, quidquid attuleris, in peregrina rejici poterit principia, licet magis experientia stare videatur, potius illum esse siccum quam humidum, & potius, frigidum quam calidum, idque probant experientiæ allatæ, & cum nulla ratio manifesta urgeat, pro illius humiditate, quis unquam controversiæ ignarus, ex solo judicio sensuum, dicat se humectari ab aëre.

ASSERO 3. Si nomine humiditatis non aliud intelligas quam id quod facile cedit, eo sensu aër est magis humidus quam aqua, facilius enim cedit.

De Combinationibus Terræ.

Communior sententia tenet, terram esse siccam in summo, & frigidam in excellenti. Ratio est. Ipsa auctoritas Scripturæ appellantis terram siccam & aridam, & quia siccum maxime resistit figuræ alienæ, ex elementis autem hoc vel maxime competit terræ; condistinguiturque adhuc sua combinatione ab aëre, quia

† (G) 4 ille

ille non est in summo siccus. Ignis autem qui ex terra oriuntur, referuntur in mineralia, quæ fol in visceribus terræ operatur, & materiam, concipiendo igni aptam.

QUÆSTIO II.

De ipsa Mistione.

DUO hic præcipue attingentur. Imprimis natura ipsius Mistionis, deinde an Mistum deponat in se actualem, an virtualem remanentiam Elementorum.

DIFFICULTAS I.

An, Quid, & Quarum Conditionum Mistio?

QUOD Quæstionem, An detur Mistio; communis sententia illam admittit. Tum quia experimur ex variis Mistionibus varia generari. Tum quia ut ait recentior Suarez data causa, & non impedito effectu, sequitur effectus; datur autem causa Mistionis, nempe mutua contrariorum actio, & non apparet impedimentum effectus. Tum quia non omnia, quæ in orbe sunt, sunt aut terra, aut aqua, aut ignis, aut ær. Ergo dantur aliqua præter hæc, & hæc vocantur Misti, cum suo modo contineant etiam illa priora.

Quando autem dicitur Misti ideo non dari, quia fierent ab elementis, ab elementis autem fieri non possunt, cum sint nobiliora illis, nobilior autem ab ignobiliore non fit: id non convincit, nam in eo in quo fiunt, non sunt nobiliora Misti elementis, quanquam effectus æquivocus, potest esse nobilior sua causa. Sed quicquid sit de hoc, Mixta excedunt præ elementis ratione formæ, quam tamen non producant elementa, sed aliud principium.

Quoad quæstionem: Quid sit Mistio?

Mistionem definit Aristoteles. Primo de generatione, textu vigesimo: quod sit mistibilium alteratorum unio. Videtur hæc descriptio non esse bona. Ratio, quia de hoc ipso quæritur, quid sit hoc ly mistibilium, & qui ignorat mistionem, ignorat mistibile, concedo quidem posse descriptionem procedere per causam, sed tunc quando ipsa causa aliunde est nota, aliunde autem ignoratur causa mistionis.

Quando autem alii ad salvandam definitionem, ad id recurrunt, quod ly *Uno*, positum in definitione, supponat pro generatione substantiali, terminata ad inductionem formæ misti, in materiam, mistibilium, sufficienter præparatam, alteratam, continuatam. Id etiam non convincit, quia quærere restat, quid est non quidem generatio substantialis, hæc enim alibi supponitur definita, sed quid significat generatio substantialis ly *Misti*.

EXPLICATUR I. Mistio ab aliis apud Oviedo. Quod scil. mistio sit generatio corporis re-

sultantis ex contrariorum congressu. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia ut sonat definitio hæc accepta, supponit potius debere fieri congressum elementorum, & pugnam, antequam dicatur fieri mistum; quod est falsum: quia potest bene ab ipsomet Deo immediate produci, & revera potest esse mistum, quamvis non ex pugna contrariorum. Deinde cum mistio sit aliqua generatio, sicut generatio non debet dici generatio corporis, sed potius generatio totius, sic & mistio non debet dici generatio corporis, sed generatio totius.

EXPLICAT 2. Ariaga: quod mistio sit duorum corporum alteratorum unio. *Hæc descriptio*

NON SATISFACIT: quia alteratio videtur debere præcedere mistionem, quæ tamen præcedentia ut dixi ad mistionem non requiruntur; mistum item præsens quatuor includit elementa, non ergo debet esse duorum corporum unio. Ut hæc descriptio aliæq; similes, imò & Aristotelica definitio explicari possit, & ab impugnationibus allatis defendi.

SUPPONO I. *Triplicem in presenti mistionem cogitare possumus.* Primo corporum notabiliter discretum numerum constituentium, quando intra idem spatium includuntur, & sic v. g. miscetur triticum cum pis. Secundo mistio est corporum continuatorum fluidorum simultanea permeatio, & hac ratione aqua miscetur vino. Tercio prout hic de mistione agitur, vicus resultat aliquid ex elementis.

SUPPONO 2. *Mistionem ipsam, prout hic de illa agitur dupliciter spectari posse.* Primo pro actione, ex qua resultat mistum, & hæc adhuc duplex spectari potest; scil. ipsorum elementorum inter se, & de hac idem dicendum, quod de reactione & repassione; vel certe sumi potest actio extrinseci, quæ ipsa actio extrinseci agentis, duplex spectari potest.

Primo, applicativa nonnisi elementorum, & de hac in presenti nulla est difficultas, vel certe productiva ipsius formæ misti, & de hac ita discurrendum ac de reliquis generationibus.

Secundo sumi potest mistio pro ipsa ratione formali, & ut quo, & hæc non aliud est, quam ipsa unio, de qua proportionaliter loquendum sicuti sumus locuti de unione substantiali.

Tercio sumi potest pro ipso termino seu ratione formali ut quod: de sic sumpta mistione, ita in pluribus discurrendum, sicut de toto composito. Utroque hoc posteriori modo sumpta mistio in presenti considerari debet.

SUPPONO 3. *Ly mistibilium ly unibilium & alios terminos tripliciter adhuc spectari posse.* Primo pro eo quod alteratum non est v. g. sed alteratur. Secundo pro eo quod jam v. g. non alteratur actu sed alteratum est. Tercio sumi potest pro ratione communi ad hæc membra, quod alteratum est, vel alterabitur. *Hic suppositus*

EXPLI-